

breken, bouwen en tekenen in de schottenburch

impressies bij opdracht van bureau monumentenzorg

T. van Manen, W. Vonk en A. Weiser

Dit najaar komt er in Museum Fodor, Keizersgracht 609-613, een kleine tentoonstelling van de voorwerpen die Wim Vonk bij zijn werkzaamheden in de Schottenburch heeft gevonden. Data en openingstijden worden te zijner tijd in de Uit-krant bekendgemaakt.

Aan de Krom Boomssloot in Amsterdam staat het pakhuis de Schottenburch uit 1636. Tot oktober 1979 heeft dit pakhuis dienst gedaan waarvoor het bestemd was: opslagruimte voor goederen van allerlei aard. Doordat het toen van eigenaar veranderde, werd de begane grond te huur aangeboden.

In die zelfde tijd zochten drie grafici/beeldende kunstenaars een grotere werkplaats en via-via kwamen zij op dit aanbod af. Twee van hen lieten zich min

of meer afschrikken door de staat waarin de ruimte verkeerde; een van hen zag echter de unieke mogelijkheden ervan en ging aan de slag.

Een klein jaar is hij bezig geweest met slopen, afbikken van muurtjes en metselen, timmeren en stukadoren en tekenen en etsen... Hij kreeg namelijk van Bureau Monumentenzorg de opdracht om het verbouwingsproces in een serie prenten uit te drukken.

*Dubbel-pakhuis de Schottenburch uit 1636, Krom Boomssloot 18-20
(Foto uit Atlas Gemeentelijke Archiefdienst)*

Tweede foto op deze pagina: De breker-
bouwer-tenenaar bij enige van zijn vondsten
(Foto Klaas H. Rob)

der. Heeft het laatste jaar tussen het slopen en restaureren gewerkt aan de opdracht van Monumentenzorg.

In de ban van het oude

'Daar was ineens de aanwezigheid van de ruimte. Het komt langzamerhand op je af. Als je aan het werk bent, raak je opeens in een hoekje verzeild en je krijgt het gevoel: hé, wat is hier allemaal gebeurd? Je gaat kijken naar zo'n balk en je denkt: hoe zit dat nou in elkaar? Hoe hebben ze dat gedaan? Tegenwoordig zet je gewoon een stalen constructie neer, waarvan alle balken dezelfde proportie hebben, omdat het gemakkelijker is per serie. Vroeger deden ze wat echt noodzakelijk was; die draagbalken zijn

dik en de balken daartussen in zijn weer dunner, om en om.

In het begin had ik zo iets van: Waar ben ik in vredesnaam aan begonnen? Maar door die opdracht kwam er rust over me, zo van: het hoeft allemaal niet zo vlug. Ik nam echt de tijd om te kijken naar die rommel. En hoe schoner het werd, hoe meer moeite ik ermee had. Om even bij die balken te blijven: eerst wilde ik ze schilderen maar toen ik er een paar overgeschilderd had, dacht ik van nee, ik laat ze zo met het vuil van de eeuwen, in hun natuurlijke ouderdom.

Ik heb zoveel mogelijk geprobeerd om op die manier te werken, niets weggoien en zoveel als kan opnieuw ge-

bruiken en herwaarderen. Ik sloeg bij voorbeeld de spijkers weer recht die ik uit het sloophout haalde, om ze weer te gebruiken. Maar dit is eigenlijk onzinnig. Terwijl ik daarmee bezig ben weet ik ook van het bestaan van luchtdrukpistolen die de spijkers in het plafond schieten en daar sta ik een half uur te modderen om één spijker in het hout te krijgen. En toch...

Ik zie wel degelijk een soort samenhang tussen het werk in het pakhuis en mijn werk als beeldend kunstenaar. Of ik nou een muurtje afbik of dat ik een schilderij maak, ik ben beeldend bezig, die verlegging van waarde vind ik heel intrigerend.

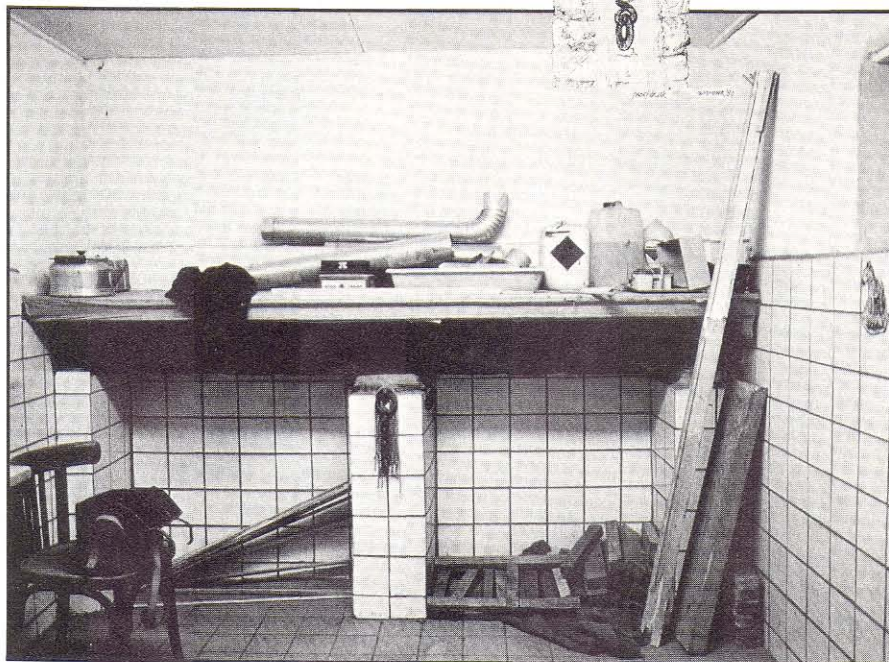
Vaak kunnen mensen alleen lovend praten als ergens een lijstje omheen zit en het tegen de muur hangt in een museum of galerie. Dat vind ik heel vreemd. De vraag wat een 'kunstwerk' tot iets bijzonders maakt houdt mij wel bezig. Het is toch de waarde die de toeschouwer eraan geeft.

De moeilijkheid van dingen in een museum is: de mensen zien het en geven een interpretatie van het zien en niet van het doen. Het doen is voor mij belangrijker dan het resultaat. Als ik een muurtje aan het afbikken ben, dan ben ik bij wijze van spreken in de 16e eeuw. Dat vind ik heerlijk. Dat had ik ook al voordat ik in dit pakhuis zat. Wanneer ik zondagsochtends over de grachten liep, hoorde ik het ratelen van de karren en kon ik mij terug in de tijd wanen. Dan zag ik ineens een man met een cape en een hoed; wat dat betreft heb ik een grote fantasie. Amsterdam leent zich daar wel voor en staat ook het dichtst bij mij. Gouden Eeuw, de grachtenpanden, Rembrandt; voor die tijd in Amsterdam ben ik heel gevoelig. In Florence bij voorbeeld kan ik alleen maar esthetisch kijken, daar heb ik verder geen gevoel bij. Ik ben een produkt van onze cultuur, ik ben door en door Hollander merk ik.

Tijdens de verbouwing heb ik een stuk geschiedenis beleefd en wat ik in mijn etsen laat zien, is een persoonlijke belevenis.'

Wim Vonk tekende onder andere deze steunpielaar van de paardevoederbak waarop hij bij zijn werkzaamheden is gestuit

De foto toont de eerste van drie fasen: het keukentje met de nog niet geïdentificeerde, ingebouwde paardevoederbak. Fase twee is te zien op de foto onderaan: het breken is in volle gang, de voederbak is vrij gekomen.

Voederbak en vloer

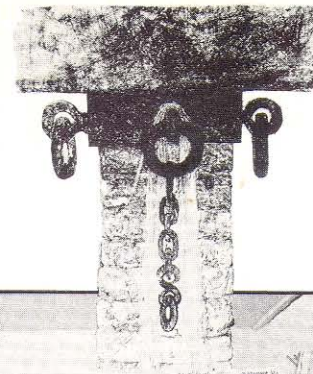
'Het was hier een grote troep, toen heb ik een stuk plastic gespannen om toch verder te gaan met mijn werk. Ik was met een heel gedetailleerd schilderij bezig en dat wou ik afmaken.

Wanneer ik genoeg geschilderd had, ging ik een beetje breken en bikken en dat ging prima, het had een soort van dualiteit: dat grove werk tegenover dat fijne. Die wisseling ligt mij wel.

Toen ik aan het slopen was, bleek er ontzettend veel te gebeuren. Er stond een keukentje in de ruimte dat weg moest, daar kwam een paardevoederbak onder vandaan. Dat is heel raar als je zo iets vindt. Je vraagt je af wat het kan zijn. Er zaten ijzeren hengsels aan, het was duidelijk geen wasbak dat leek me te onpraktisch.

Kort daarop kwam de zoon van de oude eigenaar langs en ik liet het hem zien. Hij zei: 'Ja, daar hebben er zeven of acht van gestaan, want dit is een paardestal geweest, in de tijd van Napoleon.' In die tijd waren er veel paardestallen, zelfs kerken werden als paardestal gebruikt.

Die voederbak heb ik zo in de ruimte gelaten. Voor mij was het een soort inspiratiebron. Het heeft iets rustigs. Die man die de bak gehouwen heeft zie ik in mijn verbeelding aan het werk. Hij heeft er de tijd voor genomen om het rond te maken en die ruwe kant is wel ruw gela-

De foto boven aan pagina 237 toont fase drie: Wim Vonk in zijn voltooide werkruimte, met links het uiteinde van de voederbak en ervoor het IJsselstenenvloertje (Foto's 1 en 2 Madeleen Ladee, foto 3 Klaas H. Rob)

lang bezig geweest om dat vloertje te leggen.

Toch dacht ik: dat rondeste heeft jaren lang zijn functie gehad dat is niet zo maar. Er is over gelopen en het vertelt een heel verhaal. Zo'n steentje wordt bij elkaar gehouden door het vuil van jaren. Je moet het heel voorzichtig schoonmaken anders valt het uit elkaar, zoals een mens die zich in jaren niet gewassen heeft en dan ineens in de tobbe gaat; die gaat dood.

Sommige steentjes zaten aan elkaar geklit en wanneer je die losbrak dan rook je honderdduizend geuren. Mijn fantasie vulde dat verder in. Ik rook de paardepis.

Wim Vonk

Wim Vonk is in 1950 in Amsterdam geboren als zoon van een stukadoor. Nadat hij de avondopleiding aan de Gerrit Rietveld Academie had doorlopen en een jaar op de Kungl. Akademien der FriëKunstner in Stockholm was geweest, wilde hij niet meteen zijn verdere leven als 'kunstenaar' door het leven gaan en werd programmatechnicus bij de N.O.S.

Het tekenen blijkt echter belangrijker te zijn en hij begint met twee andere grafici een werkplaats in de Jordaan. Wordt lid van de Kunstenaarsvereniging de Onafhankelijken en begint te exposeren. In 1976 wordt hij vader en in datzelfde jaar begint hij les te geven in de teken- en schildertechnieken. In 1978 maakt hij een fiets/studiereis naar Tunesië en in 1980 wordt hij voor de tweede keer va-

